

Nr. 13., 1924/25.

4.—

Č II-6

24. XI. 1924.

COMEDIA

Strahinja Petrović, poslije Malvolija u „Na
Tri Kralja“, stao je u red prvih naših dram- Страхиња Петровић, после Малволија у
ских umjetnika. „Богојављенској ноћи“, стао је у ред пр-
вих наших драмских уметника.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Comoedia

излази сваког понедељника. Главни уредник Никола Трајковић. Представник „Илустрације“ у редакцији Никола Б. Јовановић. Владисав Издавачко Удружење „Илустрација“ Београд, Космајска 22.

Промена Управе београдског Нар. Позоришта

У четвртак 20 новембра г. Милан Предић досадањи вршилац дужности управника београдског Народног Позоришта, предао је дужност новопостављеном вршиоцу дужности управника г. Велимиру Живојиновићу. Г. Предићу, који је према министровом решењу, требао да прими дужност Директора Драме, уважена је молба за пензију.

Г. Станислав Бинички, досадањи помоћник управника Нар. Позоришта у Београду, постављен је за управника Државне Штампарије у Београду. Његову дужност вршиће од сада г. Момчило Милошевић.

Г. Г. др. Ранко Младеновић, врш. дужности помоћника управника и Никола Трајковић библиотекар позоришта, дали су оставке на своје положаје у београдском позоришту.

Мале вести

Љубљанска драма

Љубљанско Народно Гледалиште обраћа врло велику пажњу на своју драму. Ова година нарочито је интензивна. Виш значајних новитета дата су од почетка ове сезоне.

Ова сезона отворена је 1. октобра са Ростановим „Сираном“ од Бержерака и недавно је дат први пут у овој години Шекспиров „Хамлет“. Прошле недеље дата је први пут Никодемиева комедија „Јутро, дан, ноћ“, која треба ускоро да се игра и на београдској позорници. Толстојево „Царство Мркка“ имало је такође леп успех.

Љубљанска позоришна критика задовољна је својим гледалиштем.

Поштар Сарајевском Народном Позоришту

Министар Финансија г. Др. Стојадиновић одредио је Сарајевском Народном Позоришту потпору од пола милијона динара. С тиме је егзистенција овом позоришту осигурана до свршетка буџетске године.

Гостовање сплитског Нар. Позоришта на Сушаку

У суботу 15. новембра започето је гостовање сплитског Нар. Позоришта на Сушаку. Репертоар је: Јетушин: „Мртва Страже“; Косорот: „Илузија Љубави“; Флеш-Кајава: „Бурданов магарац“; и Уалдова „Лепеза Леди Вандермер“. После ових представа позориште се одмах враћа у Сплит.

Позориште у Врању

У Врању, романтичној колевци наше славне „Коштане“ основано је недавно дилетантско позориште „Позориште Грађанске Касине“. Ово позориште створили су грађани врањански, који имају пуно својих послова и брига, и у толико је вишне за похвалу што су успели да организују и одрже овакву културну установу за коју треба имати и средстава и времене.

Прва представа била је 6 новембра у сали хотела „Врање“. Дато је Нушићево „Сумњиво лице“. Успех је био велики, и публика је одушевљено поздравила своје суграђане — извођаче.

Позориште у Битољу

Битољско позориште, крај свих тешкоћа и удаљености од наших културних центара, напредује и стара се да да и бољи репертоар и боље извођење. Тако су недавно дате две премијере: „Отац“ од Стриндберга и „Скапенове подвале“ од Молиера.

Ове две добре ствари савесно игране служе на част битољском позоришту, пиониру позоришне уметности на нашем Југу.

Талијанска уметност код нас

„Teatro Verdi“ на Ријеци

Већ извесно време на Ријеци се бави талијанска уметничка група Ема Граматике, која је дошла на Ријеку не само да манифестије своју уметност, већ и у појмљивом пропагандистичком циљу.

Прва представа ове трупе била је Бернштајнова драма „Израел“, комад у коме Ема Граматика игра главну улогу, али комад врдо рђаво изабран јер не представља ништа нарочито ни за драмску литературу ни позориште.

Сада Ема Граматика играла је одлично. Она је данас, после смрти Елеоноре Дузе, најбоља талијанска драмска глумица, и са Дином Гали, славном креаторком Скампола и других сличних улога, презентује први ред талијанских драмских уметница.

Мале вести из света

Масканји се враћао у Италију. — Прошле недеље вратио се у Италију славни талијански композитор и директор Масканји са свога вишемесечног гостовања у Бечу и Берлину. Наши се читаоци сећају да је „Comoediја“ баш у првом броју од ове сезоне забележила општије успехе Маскањијевог гостовања у централној Европи, и донела слике бриљантног приказивања „Анде“ у Бечу.

Сада Маскањи припрема један овећи турне на исток Европе, којом приликом треба да посети и нашу Краљевину.

Пучини болесан. — Славни творац „Тоске“, „Мадам Бетерфлај“ и „Боема“, Пучини разболео се врло тешко, у Паризу, и ових дана издржао једну операцију. Пучини је сада у шесетним годинама живота.

„Don Pasquale“ на београдској позорници: „Дон Пасквале“ на београдској позорници: гђа Волевач као Норина.
— Снимак В. Бенчића, Београд. —

„Don Pasquale“ на београдској позорници: А. Туцаковић као Дон Пасквале; Р. Ертл као Доктор Малатеста.

JEDAN USPJEH ZAGREBA

„NA TRI KRALJA“

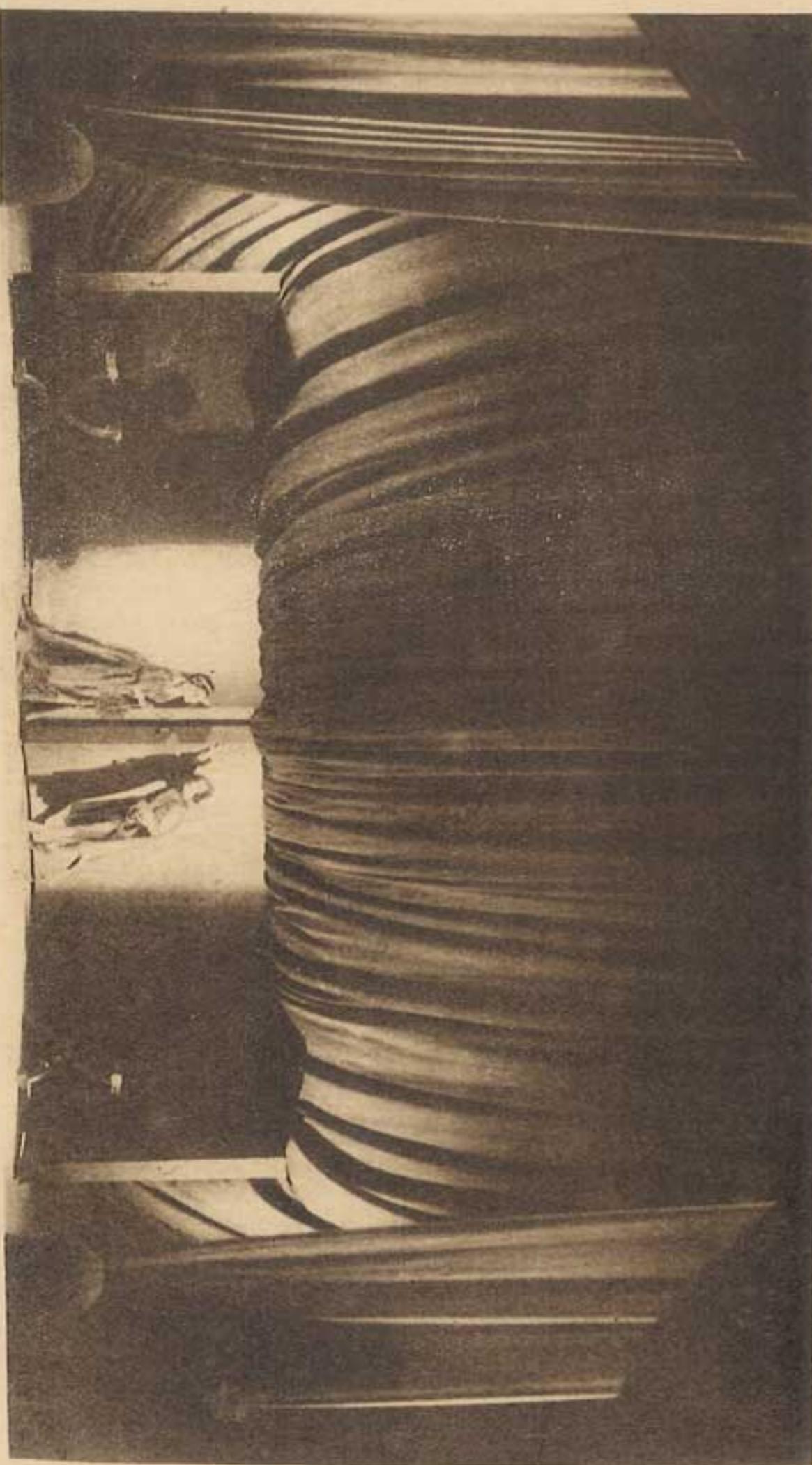
Vanredan uspjeh postigla je najnovija inscenacija Shakespearove komedije „Na Tri Kralja“ dra Branka Gavelle na zagrebačkoj pozornici, i time se samo potvrdilo odlično mišljenje o visokom talantu dra Branka Gavelle kao režisera i umjetnika. Premijera „Na Tri Kralja“ afirmirala je u isto vrijeme uspjeh Shakespeare na zagrebačkoj sceni, i odlično shvatanje njegovih djela od strane, kako od zagrebačkih umjetnika tako i od zagrebačke publike.

Zagrebačka kritika taj fakat je jednodušno konstairala. Kao dokaz navodimo odličnu kritiku ozbiljnoz zagrebačkog kazališnog kroničara g. Stjepana Parmačevića u „Riječi“.

Shakespearova komedija „Na tri kralja“ ili „Kako hoćete“ dala se sinoć 15. put, ali je, prema svemu, djelovala kao premijera Novi su bili i režiser, i glumci, i scenograf, i prijevod, i scenska muzika. Predominantnu su uloge igrale naše mlade nade u glumačkom poimlatku, tako da je predstava u svakom pogledu bila svježa. Pregstvu je režiser donio kao čistu bezbrižnu zabavu, pa u njoj ne treba tražiti nikakove tragične pozadine, ni onda kad Malvolio izgleda tragičan jer mu je i ta tragičnost dodana za uveseljenje ostalih lica u komediji i publike. Raspuštena veselost ljudi prošlih epoha koji su život shvatili drukčije nego mi danas i koji su bili prožeti poganskom širinom i sklonosću za uživanjem više nego današnjii ljudi, iznesena modernim sredstvima, nije ostala bez jakoga dojma. Publika je simpatično reagirala na svu tu radost, pa bila ona, kadšto, tražena i surovo — surovije nego smo navikli danas pod talmikulturnom caklinom — ili u karikaturi, ili kako mu drago.

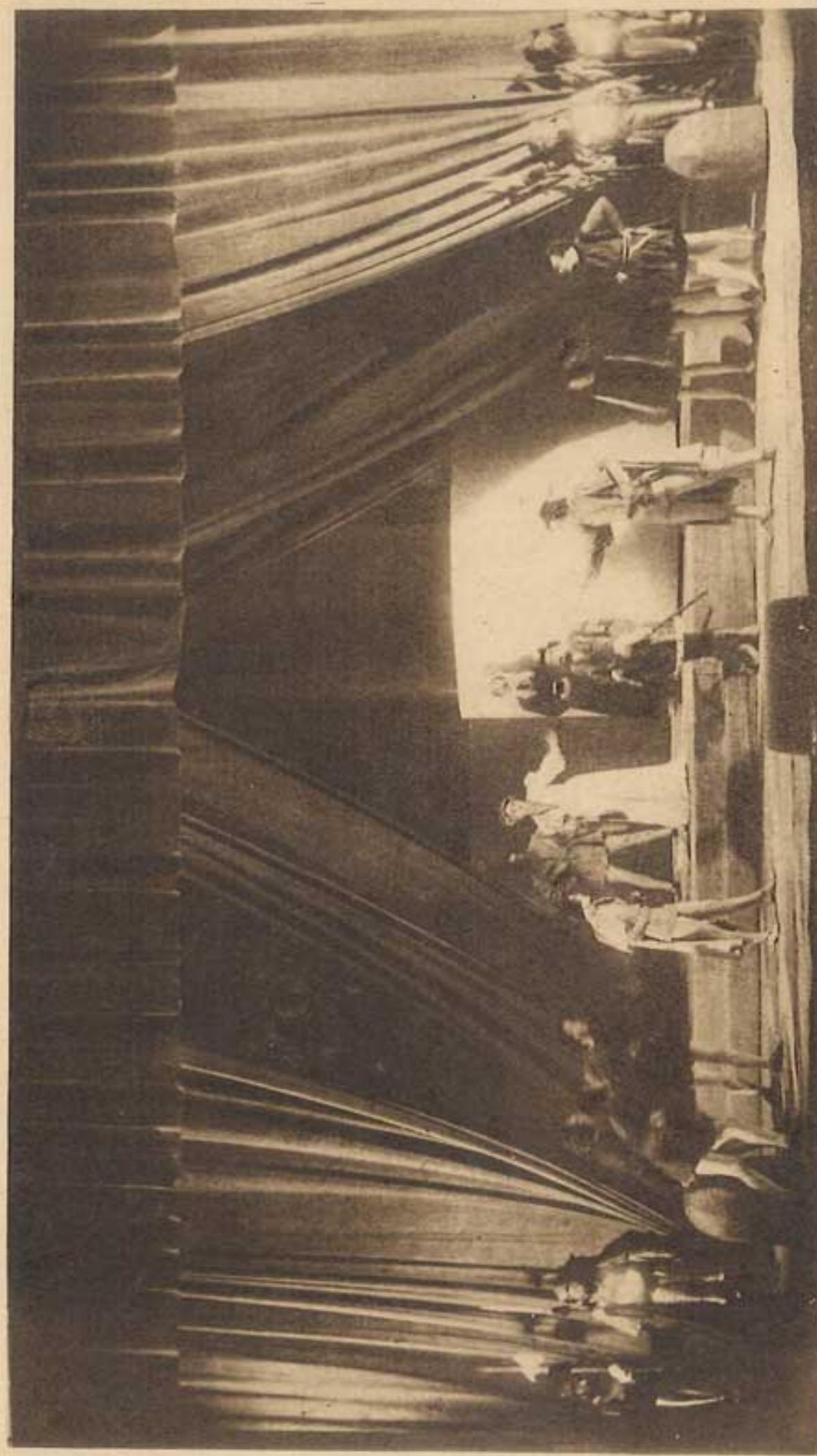
G. dr. Branko Gavella učinio je s ansamblom pravo pozorišno remek-djelo. U tom je pogledu nada sve uspjela slika sa paravanimi, djelujući dekorativno plastično da se bolje jedva može zamisliti. Maštanje Malvolijevo i čitanje podmetnutoga pisma koje će biti uzrok mnogim burgijama i vragolijama, popraćeno pomicanjem paravana, grimasama onih koji su Malyoli pripravili tu psinu, njihovo dizanje i skrivanje iza paravana da vide i ocijene držanje i namjere Malvolijeve — sve je to u stvari unijelo neobičnu živost, mnogo pokreta i mnogo smijeha. Na pozornici, šekspirski jednostavnoj, postigao je režiser sve efekte sa nekoliko zastora i nešto svjetla, tako da su glumci mogli doći do izraza u punom opsegu, u ulogama koje su gotovo sve redom t. zv. „zahvalne“ uloge. Iako nanovo uvježbana i davana, prema tome u raspoloženju i sa raspoloženjem premijere, nije bilo ozbiljnih spoticaja, ni u igri pojedinaca, ni u skupnim nastupima. Kad ugled za skladnu igru ansambla može da naročito važi posljednja slika, kao i ona već spomenuta sa čitanjem pisma i s paravanimi.

Od glumaca bi trebalo spomenuti, gotovo svakoga napose, jer su svi oni unijeli u svoj zajednički rad toliko samozatajne discipline, a velik dio i toliko svoga duševnoga rada i svojih živaca da to zasluguje naročitu pohvalu. Od najmladih treba da istaknemo na prvom mestu g. Strahinju Petrovića koji je dosadašnjim svojim prvaklasm ulogama (u „Veličajnom rogonji“ i u „Kir Janji“, kao Kir Dima) dodao i treću koja spada medju najbolje što se na našoj pozornici u glumačkom pogledu, daje. Malvolio g. Strahinje Petrovića precizno je izradena figura. On je svoju ulogu zadržao do kraja u stavu ozbiljnosti koja nije promašila svoj cilj komičke reakcije. Ona, kao i njegov Kir Dima, pokazuje sposobnost g. Strahinje Petrovića da se preobličuje u druga lica do nepoznatosti. Ni po glasu, ni po držanju, ni po izrazu lica, ni po čemu drugomu nije ovo bio Strahinj Petrović, nego neko drugi. Mi vjerujemo da je to bio Malvolio. Razumije se da to ne znači da u toj ulozi nije uloženo mnogo odličnosti ovoga talentovanog glumca jer on je konačno stvorio ovu i ovaku figuru, izišavši iz sebe i ušavši u tekst, kako ga je shvatio uz veću ili manju režiserovu pomoć. G. Dubravko Dujšin, sa odličnom maskom, kao što je uostalom bila jednakodobna maska i g. Strahinje Petrovića — tu dakle ne smijemo zaboraviti ni zasluge šeia mäske g. Josipa Ružičke — prikazao je jednu od najkomičnijih figura u dramskoj literaturi, viteza Andriju Groznici. Samo nam se čini da g. Dujšin i u svoje komične uloge unosi nešto ukočenog patosa, umjesto da u njima da svu bujinost svoga temperamenta i, kad treba, kao u ovom slučaju, svu raspuštenost čovjeka koji voli uživanja i velike riječi, ali ga trese devet groznica — omen et nomen — kad dodje u priliku da svoje velike riječi treba da pretvori u djelo i pokaže se kao junak. Ako u tom smislu retušira malo svoju ulogu, njegov će vitez Andrija Groznića biti lice na koje će se u našim pozorišnim analima dugo sačuvati uspomena. Gđica Nada Babić ponovno je afirmirala svoj veliki pozorišni instinkt i svoj simpatični talent. Dražesna, vedra i simpatična, široka temperamenta, ona je sinoć kao djevojka u grofovskoj kući šarmantno zapepla vragoljastu intrigu koja je postala osovina oko koje se kreće čitava druga polovina Shakespearove komedije. Potcrtavanje na koje ju je kadšto zaveo prebjunj temperament nije u ovom slučaju naškodilo lijepom dojmu njenе igre. Gđa Podgorska, kao Viola, odigrala je besprikorno i sa svom sježinom svoje mladosti ovu pustolovnu ulogu. G. Amānd Alliger, skladan u figuri, iznio je skladno sentimentalnost svojih raspoloženja i sklonosti Violina brata Sebastiana. G. Stjepan Bojničić, kao vitez Tobija Podrig, bio je vrlo dobar u stvari i shvanjanju, a mnogo elastičan u pokretima. Zna Bojna i da zaplače kad treba! G. Josip Pavić, kao Olivijin lakrdijaš, znao je da duhovitosti svoje uloge vedro iznese, pa da doista povjeruješ da taj „dvorski ludjak“ nije manje pametan ni više lud od svoje okoline. Ova je uloga novi prilog mnogostranosti talenta g. Pavića. Gđa Ela Hafner-Gijermanović, kao grofica Olivija, unijela je u svoju ulogu mnogo čara

"Na Tri Kraja" u Zagrebu. Scena: Olivija-Viola. (Olivija: Ela Hafner-Šjermanović; Viola: Vika Podgorska). — Atelier Tonka, Zagreb.

"Богојањенска Ноћ" у Загребу. Сцена: Оливија-Виола. (Оливија: Ела Хафнер-Шермановић; Виола: Вика Подгорска).

"На Три Краја" у Загребу. Сусрет Виоле-Себастијан. (Viola: "Богојављенска ноћ" у Загребу. Сусрет Виоле-Себастијан. (Viola: Вика Подгорска; Орсино: П. Миланов; Себастијан: Аманд Аллгер.

svoje ličnosti. Treba još da spomenemo valjanu igru g. Sotoška, Gerašića, Milanova i Leljaka, a svi ostali treba da se zadovolje općom konstatacijom da su pridonijeli svaki svoj dio punom uspehu ove komedije, pa ma i ne bili ovdje spomenuti.

Sve u svemu: predstava je bila odlična, publika se zabavljala izvrsno, smijeha je bilo na pretek, tempo je predstave bio brz. Šteta, što se publika nije, kako treba, odazvala naporima našega kazališta koji su zaslužili da ova predstava bude posjećena bolje nego sinoćnja.

S. Parmačević.

Kamila kroz iglene uši.

Ime češkog književnika Františeka Langeria, autora komedije „Velbloud uchem jehly“ kod nas je gotovo nepoznato. On je iznadio i češku kritiku i publiku svojom „Devom kroz ušicu igle“, koja je u najkraćem vremenu davana u gotovo svima češkim a i mnogim njemačkim teatrima; davana je čak i u njemačkom teatru u Pragu, svagdje sa velikim uspjehom. Ove godine dobio je Langer državnu nagradu češke vlade baš za ovu svoju Devu. Ukratko, on se kao komediograf neobično brzo afirmirao.

U čemu je uspjeh njegove Deva? Na to pitanje je odgovoriti veoma lako: Deva je dobra komedija, komedija koja se apsolutno izdiže iznad prosječnog nivoa današnje industrijalizovane i kartelirane produkcije tipičnih romano-germanskih artikla ove vrste. Djelo Františeka Langeria ima slavenski, specijalno češki bouquet i okus, i daje u toj masi novih komediji jednu novu i naročitu varijantu. To je komedija vedrog optimizma, u kojoj je na blagi i dobročudni način ironizirana ona poznata klauzula iz svetog pisma da će prije proći kamila kroz ušicu od igle, nego li će bogatš ući u kraljevstvo nebesko, — a kod Langeria u neko nigdje spominjano „Kraljevstvo sreće“.

Ne naglašujući uigdje ovu didaktičnu antikapitalističku ideju svetog pisma, Langeru je ipak uspjelo da je duhovito projicira u radnju, i da živo i veselo ispreplete kontrast jedne siromašne i jedne bogate porodice. I, dakako, da bude sve onako kako mora da bude, jedna siromašna ali ne odviše skrupulozna djevojčica „spašava“, „odgaja“ i „preporađa“ jednog bogatog i dobrog gospodskog klipana, koji je prilično blesav i tup, ali simpatičan i prijatan.

Prvi čin se odigrava u nekom podrumu, u kojem živi siromašna familija Peštinih: otac, mati i kći Zuska. Stari Pešta bavi se jednim originalnim, unosnim i po njegovom shvaćanju genijalnim zanatom. Kad mu nestane skupih čeških kruna, on lijepo izade na ulicu, „padne u nesvjest“ ili mu „pozlij“, a uvijek se nađe dobrih ljudi, koji ga pokupe, odnesu kući, i naravski potpomognu kakvom dobrom „potporom“, koju onda familija drugarski u svadi podijeli. Kod jednog ovakvog nesretnog slučaja namjeri se opet na neke ljudi, koji ga oprezno donesu u njegov podrum, a među tima nađe se

slučajno i taj bogati mladi dečko Alik Vilim, koji se zaljubi u kćerku staroga Pešte, lijepu Zusku, tvorničku radnicu, momentano nezaposlenu. Bez mnogo tragičnih scena i skrupula, Zuska zamijeni svoju nazaposlenost za krvnici ogrtić, što joj ga pruža taj simpatični Alik, i ode s njim „na šetnju“.

U drugom činu nalazimo Zusku u Alikovom momačkom stanu već posve uživjelu u novu dobru situaciju. Alik je glup i pasivan, a Zuska postaje njegov motor i spiritus agens, koji Alika toliko promijeni, da ga vlastiti otac ne prepoznaće. Zuska ga strpa pod protektorat svoje matere Peštine, nesudene ali faktične punice, i tako je mladić u „dobrim rukama“. Zuska, odvažna i poduzetna, osim što njega priučava radu, započinje se sama baviti nekim spekulacijama i zarađuje novce na akcijama, vagonima šećera, dizanju cijena i t. d. I sve bi to tako lijepo i dalje išlo, da ne nastane „tragični obrat“. Otac Alikov, veletržac Joe Vilim, strog, okrutan i neumoljiv, hoće da oženi sina nekom boljom gospodnjicom, i traži, da on prekine sa Zuskom. Alik međutim radije odlučnō gestom prekida sa ocem, i zbog ljubljene Zuske odlazi u sirotinju.

Međutim se u trećem činu vidi, da je ta sirotinja bila tako pametna, te je za novce zarađene spekulacijama svoje kćeri otvorila usred Praga uzornu mljekarnu, koja vrlo dobro ide. Peština i Zuska prodaju mlijeko, Alik mora u tome novom ambijentu kao obični sluga prati pod, a to on čini s osobitim zadovoljstvom, jer je tako u blizini svoje Zuskice. Naravno da to ne može dugo potrajati, jer se konačno ipak slomi okrutnost oca Alikova, koji djecu blagosilja, i tako se sve svrši u najljepšem i najvećem redu.

Sam autor je pred djelo stavio ovu bilješku.

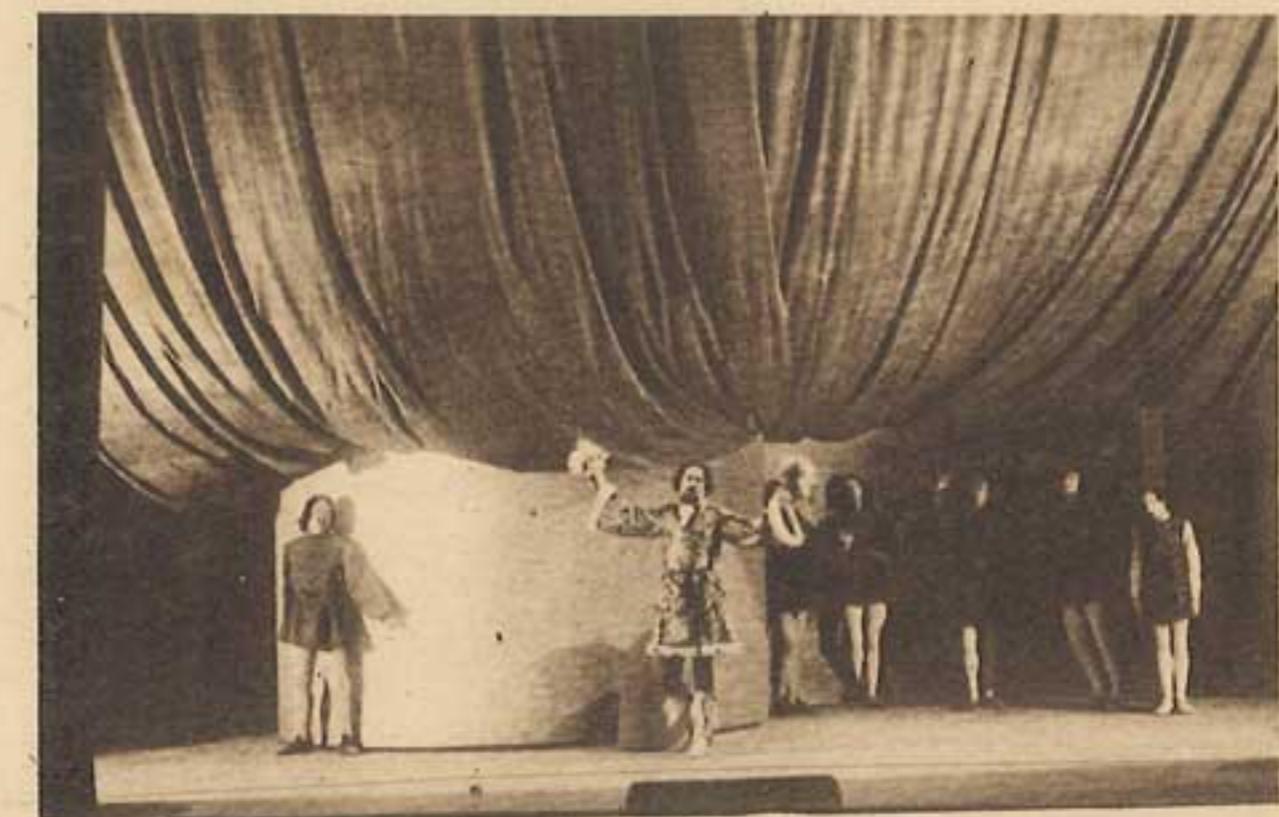
„Ova je igra možda trivijalna, ali sentimentalna nije nigdje, makar da humor mjestimice izbija iz bola i bijede. Zato su sva lica u njoj zdravih i pokretnih kostiju, i konac nema da bude samo sretan svršetak romana, a Joe u njemu muča i gubi riječi zato, jer je devi pretjesno u ušici igle.“.....

Premijera ove komedije bit će u kazalištu na Wilsonovom trgu krajem ove nedelje. Režiju djela vodi g. Josip Papić, koji je s odličnim uspjehom nedavno režirao Sterijinog Kir Janju. Peštini kreira gđa Nina Vavra, Zusku mlada i talentovana Nada Babić Peštu naš prvi komičar g. Arnošt Grund, Joa Vilima g. Hinko Nučić, a njegovog sina Alika g. Dubravko Dujšin. Komediju je s češkog preveo g. Stjepan Musulin, profesor češkog jezika i literature na zagrebačkoj univerzi. Inscenirao je g. Vasilije M. Uljanjić. — Al. —

Božo Vičar, mladi tenor zagrebačke opere. Божо Вичар, млади тенор загребачке опере.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

„Na Tri Kralja“ u Zagrebu. Gore: Komični trio (Marija: Nada Babić; Andrija: Dubravko Dujšin; Tobijs: Stjepan Bojničić.) Dole: Orsinova scena. (Orsino: Predrag Milanov).

„Богојављенска ноћ“ у Загребу: Горе: Ко-
мични тројо (Марија: Нада Бабић; Андрија:
Дубравко Дујшић; Тобија: Степан Бојничин) Доле: Орисонова сцена (Орсино: П. Миланов)

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Сирийско Народно Позориште.

»Лепеза Леди Виндермер«

Поред осталих замерака које се пребацују Оскару Уалду, јесте и та да му форма и рачунање на спољни ефекат убише свим смисао за поезију Лепог и Дубоког. То нарочито вреди у салонској драми где највећи део радње и онако мора да води рачуна о форми и спољашности. Тако је и у овој »Лепези« — која је иначе позната и популарна свуда у свету — сасвим настрадала племенитост, човечност и снага уверљивости о правој материјској љубави, на рачун вешто издељане радње, сасвим природног описа једне средине (висока аристократија), духовног чаркања појединих лица са доскочицама и већ славним уалдовским парадоксима, и најзад, са напетим и до краја интересантним заплетом и расплетом.

Фабула је драме ова: млада и лепа и јако скрупулозна Леди Виндермер, живи са својим мужем тек две године, врло задовољно, и носи у себи светлу дечију традицију о мајчиној прераној смрти. Али — мајка није умрла. Она се, после бурног живота куртизанке, а под маском »г-ђе Ерлеон«, враћа, гоњена материјском љубављу и жели да види своју кћер. Муж младе Леди узима тешку задању да у своју кућу уведе жену на чији је живот показивао прстом цео свет, да мајци своје жене утре пут ка ћерки и њеној рехабилитацији. Но експерименат је сувише опасан. Озбиљни и племенити лорд Виндермер навлачи тако само ја себе нишан злих језика и своје жене, те кад учини последњи цапор и уведе г-ђу Ерлен у свој дом, његова жена, ужаснута, бежи из његове куће у стан Лорда Дарлингтона, који ју је желео, срља у сусрет пропasti, путем своје мајке. Мајка је решила да ћерку, која је још увек сматра љубазницом свог мужа, одвуче са те ивице пропasti. Јури за њом у стан младог лорда, и преклиње је да се врати. Узалуд. Долази Дарлингтон, а са њим и лорд Виндермер. Моменат је очајан. Обадве жене одлазе, и кад лорд Виндермер болно јекне опазивши на дивану пријатељеве собе лепезу своје жене, иступи из собе »г-ђа Ерлен« и изјављује да је она у забуни узела лепезу Леди Вендермер. Узима на себе нови, коначни, срамотни жиг да створи запрепашћење у друштву и омогући да јој кћи, бегством натраг у дом свог мужа, спасе своју част и срећу.

Тиме је створена могућност да се изведе и решење проблема, да ћерка, пошто је доживело слом њено пуританско на чело поделе на »Добре и Зле« упозна своју мајку и т. д. Али то Уалд не чини, да се не би повредили захтеви салонског естетизма, па се тако свршава бајално: женидбом комичног лорда Аугуста са »мистрерс Ерлен« у којој Леди Виндермер није никад упознала своју мајку.

Дело је режирао успешно г. Бартуловић. Г-ђа Слутка играла је тешку улогу г-ђе Ерлен. Можда није била само довољно

природна, јер се у масци г-ђе Ерлин крије несрећна и осетљива жена. Г-ђа Прегарц (Леди Виндермер) дала је успешно тип ведре и племените младе жене. Остали добри, у колико се може тражити од наших артиста да даду енглеске лордове и леди.

—hm—

Позориште на истоку

Драмска уметност у Цариграду

Влада Абула Хамида II није излазила у сусрет позоришној уметности у Цариграду, видећи у њој моћ да масама улије напредве, револуционарне идеје. Тако је требало да се прикаже публици Намук-Кемал-Бегова драма „Отаџбина“, али ју је Абдул Хамид не само забранио, већ је наредио да се и сруши позоришна зграда.

За владе истога султана позоришни репертоар назадује, док раније, разна стамболска позоришта играју Молијера и Шјера Лабиша. За време Абдулово играју се лаки и весели комади класичног жанра. Али 1913. г. увиђавници Цемил паша оснива конзерваторијум глумачког подмлатка и оснива темеље позоришном развију. Ову организацију он поверија до почетка рата, славном француском стручњаку Андре Антоану.

Турским Народним Позориштем управља одбор од шест чланова на чијем челу председава познати књижевник Халид Зиа-бег. У позоришту су 30 глумца; већи део игра у Цариграду, док остали, мањи део прави турнеје по Анатолији. Интересовање публике је као у неком нашем позоришту у унутрашњости. Представа има само три пут недељно.

Репертоар Народног Позоришта сачињавају страни и европски писци, нарочито класици: Шекспир, Ибзен, Шилер, Молијер, Стриндберг... Од турских драмских писаца јављају се на првом месту Хамид-Бег и млађи Рифад Нури-Бег таленат који много обећава: Халид Фахри пише симболичке драме у стиховима. У најпознатијој „Сови“, опажа се Метерликов утицај. Махмуд Есад је модерниста. Као и већина европских, и данашња турска позорница стоји под утицајем француским, одакле имају и доста превода. Али, у спољној инсценацији има оригиналних, домаћих мотива. Од пре четири године иступају на бину и турске жене као глумице, док је раније то било дозвољено само Јерменкама. Једна од најбољих сувремених глумица је г-ђа Елиса Цован, Јерменка. Међу дванаест турских глумица, сем прве, две су н-обично талентоване и имају већу будућност: Бедија Муахид-Ханда и Мунир-Ханум. Од познатијих глумца истичу се Фехим-ефенди, специјалиста за Молијерове комаде и Мухарим бег, који се истиче нарочито у Ибзеновим и Стриндберговим играма.

Садашњи Управници Цариградског Народног Позоришта јесте Ј. Галиб, француски ћак.

Д. Г.

„Don Pasquale“ na beogradskoj pozornici: 1. Ernesto (Ž. Tomić) i Norina (Volevač). — 2. Doktor Malatesta (R. Ertl) i Norina. — 3. Scena iz finala poslednje slike. — 4. Grupa prikazivača sa redateljem Pavlovskim (u sredini), dirigentom Matačićem (levo) i slikarom Žedrinskim (desno).

„Дон Паскале“ на београдској позорници: 1. Ернесто (Ж. Томић) и Норина (Волевач) — 2. Доктор Малатеста (Р. Ертл) и Норина. — 3. Сцена из финала последње слике. — 4. Група извођача са редитељем Павловским (у средини), диригентом Матачићем (лево) и сликаром Жедринским (десно).

Talijanski dramatičari u Pragu

Neosporivo je, da talijanski dramatičari traže nove puteve. Pirandello, Rosso di San Secondo i Casella, proučivši ruske i njemačke auktore, dali se na metafiziku. Mesto da traže čovjeka, traže ideju. Jevrejinov, ruski dramatičar, nedavno je napisao dramu, u kojoj su glavna lica volja, un i osjećaj. Ta se drama dogada u nutrini čovjeka. Tri se sile bore, da ga stvore il' obore. Mjesto u sintezi — moderna umjetnost traži spas u analizi. To je i smisao „od šest lica, koja traže autora“. Pirandello sili gledaoca, da prisustvuje svim fazama umjetničkog stvaranja. Ne zadovoljava ga iluzija, nameće gledaocu nadiluziju. U tom su pogledu i Pirandello i Rosso di San Secondo mnogo naučili i od Crommelyncka, koji je iznio ljubomor kao jedan abstraktni pojam. Otello je čovjek i onda, kad je zvijer, dočim „veličanstveni rogonja“ prelazi granice psihologije i traži spas u abstraktnosti. Tu su sve mogućnosti iznesene i dovedene do absurdnosti. Isto tako i Pirandello u želji da pronade novi tip pozorišta, daje smrtni udarae iluziji. A bez iluzije nema uopće pozorišta. I tako smo u začaranom krugu. U „šest lica, koja traže autora“ utjelovilo se šest ideja, što se koncentrično sieku. Smotaše se u jedno krvavo klupko, u uzao, što samo smrt može, da majstorski presieče. To su više slutnje nego li likovi. Sve je tu osvjetljeno s jedne strane, ta drama nije kadra da izdrži punu svjetlost. Manjka joj jedna dimenzija. Kad bi ti nosioci ideja bili osvjetljeni sa sviju strana, izgubili bi svaki čar. Oni su prolazni, oni su više pobude, nego li ispunjenje. I ste strane mora da ih shvati i režiser. Tu su dane mogućnosti novih razvitaka.

Takav je i talijanski dramatičar Rosso di San Secondo. Plodan je, i u svojoj plodnosti vrlo zanimiv. Drama „Marionette che passione“ je više napisana za lutke, nego li za ljude. U ovom slučaju sami je naslov najbolji tumač za djelo, „Lutke, puste li strasti“ igraju se ognjem. Nagon ih goni, da uživaju i da traže nove obmane. Prevareni ljubavnici našli se jednog nedjeljnog poslijepodneva u dvorani pošte, gdje se pišu brzojavi. Hoće, da se jave onima, koji su ih izdali. I gle, pišući brzojavé, raspredru razgovor, koji ih malo po malo približuje. U razgovoru donekle zaborave na svoje muke i već su pripravni da se upuste u nove ljubavne pustolovine. Eros, koji je nepobjediv u bitkama — kako reče Sofokles — goni ih na daljna razočaranja. Dva nesretnika — ako nisu istog spola, — združivši se mogu da stvore jednu sreću. Robovi smo pohote, ona nas u rukama drži i miće s nama kao lutkama. „Na uzici kreću se lutke!“ U dijalozima mnogo je svježine i jednostavnosti. Katkad ta jednostavnost prelazi u monotoniju. To je igra sjenā, što ih rodila rumena svjetlost. To su leptirice, što su stvorene, da poginu na plamenu. Spalit će se, plamen će dogorjeti i opet bit će mrak. Tako djeluje ta gluma Rossa di San Secondo. Mnogo je dražesti i neprišiljenosti u tim kratkim činovima, što se nižu ritmički poput muzike. Sve je uskladjeno i izradjeno na jednom veselo-tužnom motivu, koji kao da se ruga smrti i životu.

Zasluga je Vinogradskog pozorišta, što je iznijela ovu dramu. Ali režiser je na pola shvatio auktora. Spoljna je režija bila dobra. Stilizacija odgovarala je namjerama auktora. Ali tempo igre bijaše odviše razvlačen. Glumci su po vanjštini i kretnjama bili slični lutkama, tek im je — a to je bilo glavno — manjkao nervozni i ubrzani govor marionetā. Mjesto preduzih tajaca trebalo je, da ih sve zahvati jedan šaroviti vir kao da na jakome vjetru kruže rojevi leptira.

Božo Lovrić.

Teatar u Italiji

Prema Eduardu Schneideru

U Italiji već odavno postoji teaterski sistem, sličan američkom, da vlasnici velikih kazališnih dvorana iznajmljuju prostorije za igru putujućim družinama; samo je razlika u tome, što su u Italiji te putujuće družine stalne, dok se u Americi one sastavljaju prema komadima, za koje se teatar iznajmljuje. Jer u Italiji nema, kao kod nas, velikih teatra sa stalnim ansamblom. U XVIII. stoljeću bilo ih je jedan u Veneciji, četiri u Napulju, dva u Turinu, dva u Firenci, tri u Rimu, četiri u Milunu itd. — Svega trideset. Ali zato danas putuje sedamdesetiti putujućih družina po cijeloj zemlji i rijetko se kad zadržavaju dulje od mjesec dana u kakovom znatnijem mjestu. U tom broju sadržane su i operetne trupe; a prema samome predsjedniku Saveza vlasnika kazališnih ima četrdeset družina samo za dramu. Najslavnije su one, kojim upravljaju veliki glumci ili glumice: Dario Niccodemi (poznat i kao dobar dramatičar), Alfredo de Sanctis, Ermete Zacconi, Gandusio, Ruggero Ruggeri, Falconi, Carini, Dina Galli (talijanska Rejane) Maria Melato, Emma Grammatica, koja ima sestruru Irmu Grammaticu, Šarmantu, „koketu“. K tome treba dodati još i trupu Betrone, Augusto Novelli, Grasso i druge. Obično se ove trupe formiraju na godinu dana. One potječaju na Scaronov „Roman comique“, na Gautierov „Capitaine Francasse“, na Banvilleov Florise, konačno na trupe „de campagne“ Molièreove. Augusto Novelli je sin slavnog trageda. On igra svoje vlastite komade: talentiran je autor. Siciljanac Grasso posvetio se prikazivanju komada, koji su pisani u dialekту svoje uže domovine. Alfredo de Sanctis, koji igra sve genre, prije svega je odličan realistički glumac. Ali najveći glumac Italije danas je Ruggero Ruggeri. On igra fantastične i dramatske igre. Isto je tako slavna i Maria Melato, još mlada, koja je „kreirala“ pored Emme Grammatice komade od D'Annunzia. Obje su „starovi“, nad kojima je samo jedna, božanstvena Duse, umrla, tako daleko od svoje domovine. Ona je već toliko godina bila bolesna, da su joj morali davati injekcije u času, kad je stupala na scenu i kad je odlazila s nje. I ne zna se u svijetu kako

1. Elvira Marsić, poznata zagrebačka pianistica; 2. Dragutin Mandl, priređuje kompoziciono veče u Zagrebu; 3. Mila Segnan, mlada balerina zagrebačkog kazališta; 4. Dezi Namur, talentirana balerina zagrebačkog kazališta.

— Atelier Tonka — Zagreb — Atelier Mosinger. —

1. Елвира Марсић, позната загребачка пијанисткиња; 2. Драгутин Мандл, приређује композиционо вече у Загребу; 3. Мила Сегнан, млада балерина загребачког казалишта; 4. Дези Намур, даровита балерина загребачког казалишта.

Sarajevsko Nar. Pozorište: A. V. Bek, glavni redatelj; гђа Bek, члан Sarajevskog Pozorišta. — Novosadska Opereta: Klemencić, redatelj i члан, у улози Momerara iz „Wal- lenstein-a“. — Branko Pomorišac, bariton, dao je nedavno koncerat u Beogradu.

Сарајевско Нар. Позориште: А. В. Бек, главни редитељ; гђа Бек, члан Сарајевског Позоришта. — Новосадска Оперета: К. Клеменчић, редитељ и члан, у улоги Момера из „Валенштайн-а“. — Б. Поморишац, баритон, дао је недавно концерат у Београду.

je posljednje vrijeme njenoga života bio za nju martirij. Zaccioni je s njom igrao... Dramatski je glumac Vergani vrlo lijep.

Što se tiče dramatskih autora, ovi se u Italiji mogu klasificirati prema provincijama. Sicilijanci su dva najbolja dramatičara talijanska: Pirandello i Rosso di San Secondo. Inače oni nisu na istom stepenu, jer je danas u Italiji „velik čovjek“ pred kritikom i javnim mišljenjem Luigi Pirandello. Ali i mladi Roso di San Secondo naglo se približuje slavi, koja će biti svjetska, kao što su Pirandellovih „Šest lica traže autora“. Oba se ova dramatičara služe italijanskim jezikom, kao što se, na primjer, Salvatore di Giacomo služi napolitanskim, pa ga zato i zovu Mistralom svoje provincije, i kao što se Verga služi i sicilijanskim dijalektom kao i talijanskim jezikom. Ima takodjer i romanskih autora i sardinskih autora. Osim spomenutih autora treba navesti i ove: Roberto Bracco, Chiarelli, Cavocchioli, Antonelli, Veneziani, Martini, Lodovici, Dorio Niccodemi, Sen Bennelli td. U teaterske stvari odlično su upućeni Camillo Traversi, vrlo interesantni dramatski autor i Alfred Mortier, koji je pisao mnoge studije o historiji talijanskog teatra s najviše točnosti. Camille Poupeye napisao je u svojoj knjizi o „egzotičnoj dramaturgiji“ odlično poglavje o Pirandellu. Andriano Tiegher, kritik, istoričar i filozof napisao je ponešto dogmatsko dijelo „Studi sul teatro Contemporaneo“, u kome se autor pokazuje kao uvjereni „pirandelista“.

Svakako iznenaduje jedna činjenica, da je svuda u spomenutim knjigama o drami i teatru naglašeno, kako je d'Annunzio, rodjeni veliki liričar i zaneseni retorik, sve svoje sposobnosti ponajviše posvetio pisanju drama. Ali danas se zna, da on nije imao velikog teatarskog uspjeha, osim jednog: „Joriova Kći“ jedino je vrijedno djelo, koje se uvijek igra. Njegova „Fedra“, davana u Rimu, nije imala uspjeha. To ne znači, da treba zanijekati genijalnost d'Annunziu popreč; ali u Italiji svi drže, da je autor „Nave“ svršio. To je okrutna riječ, ali tako je. Retoričke tirade nisu u modi u Italiji. Sad je u modi humorizam. Interesantno je, šta o tom humorizmu misli Pirandello:

„Humorizam sastoji iz osećaja protivnosti, izazvanog specijalnom aktivnosti razmišljanja, koji ne postaje kao obično u umjetnosti oblik osjećaja, nego ujedno kontrast, prateći osjećaj na svakom koraku kao sjena tijelo. Obični umjetnik svraća pozornost samo na tijelo, a humorista na tijelo i sjenu, i često više na sjenu, negoli na tijelo. On bilježi sve igrarije te siene kao da se ona jedanput produžuje, drugi put skraćuje, kao da hoće da se naceri tijelu, koje međutim na nju i ne računa i ne pazi na nju.“

Ili još jasnije:

„Humor je fenomen „odvajanje potstave“ u aktu koncepcije. On je kao Hermes s dva lica, kome se jedno lice smije suzama drugoga“. To je zaista genijalna definicija pirandelizma.

Позоришни живот у Сарајеву

Једна нушићијада

Управа Народног Позоришта у Сарајеву свим средствима која јој стоје на расположењу ради да придобије и створи сталну публику, да јој пружи забаву, лаку и плитку, досетку конвенционалну и актуелну. И, како сви знаци говоре, једино путем оперете и комедије која се с њом граничи, успеће позоришту примамити један део оне публике која похађа кина не ради филмске уметности, него ради сензације.

„Добар Фрак“, комедија у 4 чина од Габриела Дрегелија, дата 13. ov. m. у режији А. В. Бека, комад је те врсте, и њезин писац не би смео разлоге успеха приписивати делу и своме таленту, него у првом реду, актуелности сажеа и општем моралном нивоу савременог друштва. Јер „Добар Фрак“ је комедија о површности и корупцији, држави и смелости без скрупула, о свим овим атрибутима на којима почива рђава политика и који помажу авантурима свих врста да се подигну до славе и да се наметну за диктаторе друштву.

Оштроумни кројачки калфа Антун Мелцер, који је оштроумно запазио да друштво ценi спољашност и форму, и да се до виших положаја пењу само они који имају више државе, знао је да искористи туђе заслуге, да позајми туђе знање и да седне на министарску столицу.

Писац је свога јувака провео кроз четири чина, четири главне фазе његовог пењања у висину, пратећи га стално, као у нас Нушић своје јуваке, са симпатијом која се хвата после и публике. Писац, као и његов јувак, нема моралних скрупула, он скоро равнодушно гледа на догађаје и остаје само хумористичан и онде где би требало подвучи једино сатиру. Иначе, по бинском склону свог комада, Дрегени потсећа на нашег Нушића, али Нушић има јачу фантазiju и инвенцију и ако мање осећање мере. У најбољим ситуацијама Мелцер је, у ванредној креацији г. Бека, потсећао на Хлестакова из Гоголевог „Ревизора“. Г. Бек је глумац који за неколико копаља одскоче од просечног нивоа наших глумаца и чији се утицај на нашој сцени из дана у дан све више осећа.

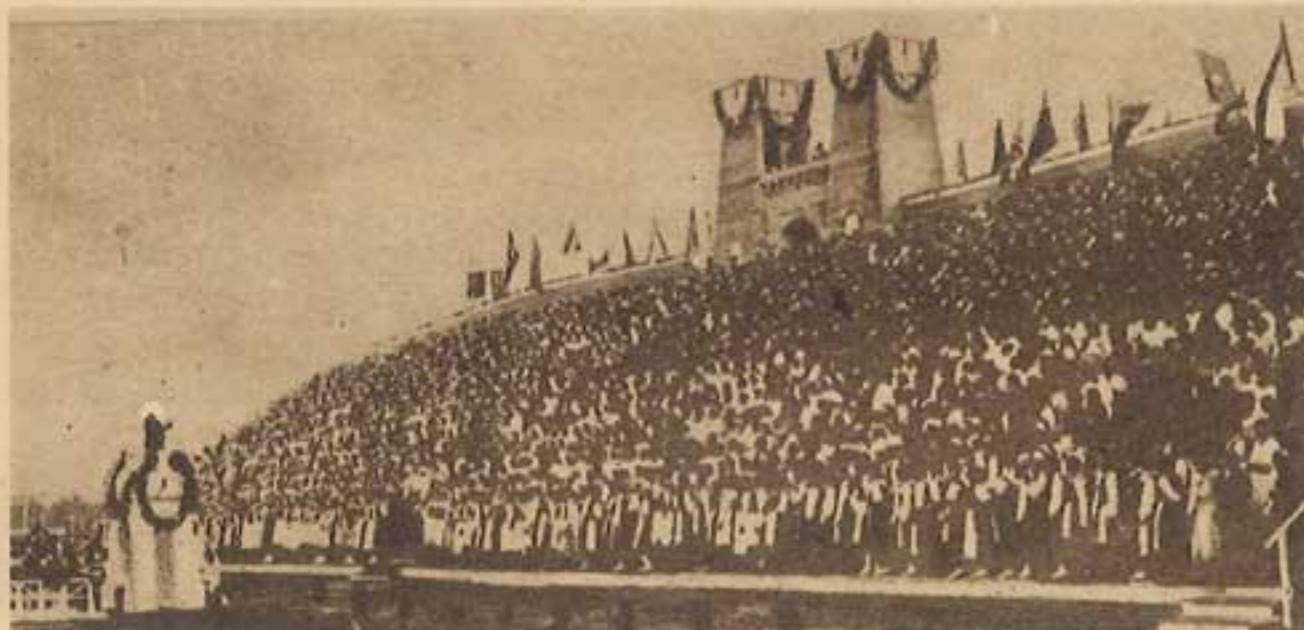
J. A. K.

Г. А. В. и г-ђа Мила Бек

Ове сезоне ангажовани су у сарајевском Народном Позоришту г-ђа Мила Богданова—Бек, одлична глумица, досадашња чланица осечке драме. Г-ђа Мила Богданова—Бек, сестра г-ђе Маре Розандић, освојила је првим наступом сарајевску публику, креацијама пуним оригиналности, отмености и темперамента. Она је изванредна, интелигентна глумица, која би могла да наступа у сваком нашем па и највећем позоришту. Њезин муж, г. А. В. Бек, ангажован је као главни редитељ и до сада је постигао изван-

Trupa povlašćenog Podrinskog Pozorišta, Трупа повлашћеног Подринског Позориша, која сада игра у Ужицу.

U Kaunasu kod Kowna (Litavska) priredjena У Каунасу, код Ковна (Литавска) приређена ogromna pjevačka svječanost, na kojoj на је огромна певачка свечаност, на које učestvovao kor od tri hiljade pjevača. Јој је учествовао хор од три хиљаде певача

Scene iz nedavno završenog najvećeg njemačkog filma „Nibelungen“, u kome su dramatizovane njemačke narodne pjesme.

Сцена из недавно завршеног највећег немачког филма „Нибелунген“, у коме су драматизоване немачке народне песме.

редних успеха. Играо је Хамлета са много смисла и просечаног стила и концепције. Сарајевске новине („Народ“, „Вечерња пошта“, „Југославенски лист“ и остале) пуне су најлепших похвала Бекове режије и игре. Говори се да ће управа београдског позоришта позвати г. Бека на гостовање. Тако ће се и нама пружити прилика да видимо овог одличног глумца. —

Кр.

Струне Филића Вишњића

Гусларска утакмица у Алипашином Мосту

У данашње доба америчке ужурбаности, материјалистичког гледања на све око нас и у нама, шими-а, цаз-банда и свега туђинског, поратног, што је прионуло за нашу расу — замисао „Српског кола“ у Алипашину Мосту заслужује сваку пажњу. Стари наш инструменат, симбол најмаркантнијег у српској раси, одбачен и готово заборављен. — Некад пресудне и значајне, готово доминантне у нашој историји, гусле су данас замукле. Струне Филића Вишњића јече тек где где, у некој забаченој колиби или потлеушици.

Иницијативом вредних чланова „Српског кола“ г. г. др. Антонија Суковића, Манојла Бошковића, Миливоја Џвјетановића, Раде Толпе и Станка Јошића организована је утакмица гуслара на Митровдан. Оночико колико су допуштала средства овог младог друштва, ова утакмица је акција „нејуначком времену у прикос“. Судећи према збиља сјајној посети, акција је успела у моралном и материјалном погледу. Око 1000 душа слегло се у укусно декорисаном магацину у Алипашину Мосту. У овом скромном месту то је једина просторија која је могла да послужи за овај циљ. Међу публиком су примећене најугледније месне личности, па чак и гости из других места. У жирију су били истакнути наши познаваоци народног песничког блага, као и. пр. г. г. Стево Калуђерчић и Лазар Димитријевић. За утакмичаре „Српско коло“ је спремило, из својих скромних средстава, лепе награде Првоме: гусле, диплому и књигу „Косово“; другоме: пољопривредну справу и гусле; трећем пољопривредну справу и гусле. Уз то и новчане награде. Гусле су израђене у зеничкој казниони, а диплому је цртао г. Дамјановић, акад. сликар.

Утакмици је приступило око 23 гуслара, највећим делом из округа Сарајевског, затим из Горње Херцеговине и Црне Горе. У гуслању су примећена два стила: босански и херцеговачки. Херцеговачки, односно Црногорски је вернији, искренији у предавању, ефектнији, јер је и мимички и модулативно изразитији. Црногорско гуђење је гласовно, тембром заостаје иза сарајевског, али је зато импресивније, сугестивније, верније традиционалним законима и правилима гуђења и певања. Жири је прву награду доделио г. Танасију Вучићу из Дробњака у Црној Гори; другу г. Јеврему Ушћумлићу из Никшића, а трећу г. Вукону Анђићу из Зијамота, Црна Ријека, срез сарајевски.

Нарочита тачка била је гуђење и певање десетогодишњег Војислава Радосављевића, рођеног у Америци. Неколико речи које је управно публици у име вараштаја који долази, примљене су са френетичним аплаузом.

„Српско коло“ може с правом ову ретку утакмицу сматрати као круну свог националног и културног рада.

П.

Провинција

Подринско повлашћено позориште

После растурања Шабачког Позоришта пре четири године, иницијативом Уметничког Одељења и управника г. Ђушана Животића, основано је Подринско Повлашћено позориште, коме је стављено у дужност да првиши културу и уметничку пропаганду у целој нашој Западној Србији.

Трупа има двадесет чланова и сматра се данас једно од најбољих повлашћених позоришта.

Уметничко Одељење ценећи рад овог позоришта, помогло га је са 40.000 динара годишње субвенције. Тако исто и општине вароши које ово позориште посећује (Шабац, Ковиљача, Ваљево, Ужице, Г. Милановац, Чачак и Крушевача) унеле су у свој буџет помоћ за ово вредно и панредно позориште.

Позоришна сезона у Сомбору

Дилетантско коло Сомборског Спортског Удружења давало је 12 овог месеца у градском позоришту на мађарском језику „Глупавог човека“ од Беле Сенеша. Извођење је имало успеха.

Скоро сви учесници глумили су добро, а нарочито су се истакли г. Александар Радичевић, који је лепо схватио улогу „глупавог човека“, затим г. Јосип Коваловски, и г-џе Берси Марковић, Мици Гомбош и Марија Симић, млађе дилетанткиње које су овом приликом први пут играле.

Успех је вечера био врло велики и у моралном и материјалном погледу. Желети је само, да после овог извођења на мађарском језику, чим се без сумње угодило мађарском делу града Сомбора, настави рад дилетантског позоришта на нашем језику.

Мозаик

У једном вараждинском биоскопу недавно се дододио један интересантан случај, који је могао имати и тешких последица. Нека госпођа, коју филм није много занимао, заспала је на свом месту. Одједном, сањајући нешто врло страшно, она крикну у сну тако јако, да у сали настаде неописана паника. Сви присутни помислили су да се дододила нека несрећа и гурнуше на врата. Требало је и времена и хладнокрвности добром делу пу-

Prigodom Szlenkiewiczeve прославе изнета је на платно нова инсценација „Quo Vadis“ са Emilom Jannings-ом у улози Nerona.

Приликом Сјенкјевићеве прославе изнета је на платно нова инсценација „Quo Vadis“ са Емилом Јанингсом у улози Нерона.

Две филмске лепотице: Лилијана Харвеј и Елзи Фуллер.

Две филмске лјепотице: Lilian Harvey i Elsie Fuller.

блке, па да се паника утиша и публика врати на своја места, јер се убрзо дознало у чиму је ствар: да је дама која је крикнула, сањала како се вози аутомобилом и да се он преврнуо. Сада је власник биоскопа у својој сали поставио велике објаве, којима се публици препоручује да не спава за време филма, а најстрожије забрањује да сања страшне ствари.

У ерикој „Атини“

Мадам Сан Жен

Прошле недеље дата је у новосадском Нар. Позоришту, позната и толико популарна комедија В. Сарду-а „Мадам Сан-Жен“ у којој су се прославиле толике париске, па и наше уметнице.

Овога пута у насловној улози играла је г-ђа Лескова. Све што може дати једна даровита, рутинирана, интелигентна и културна уметница — г-ђа Лескова је дала, утолико више што јој та улога не лежи онако као н. пр. њена улога у „Љубомори“ где је мирне душе одлична. Ипак г-ђа Лескова имала је леп и заслужан успех. Њена режија била је такође сасвим пристојна, и не треба њој приписивати у грех ако се новосадски штатисти не умеју кретати у војводином и императорском двору. Тако н. пр. „каваљери“ су мирно чекали да им краљица напуљска и принцеза Елиза прве начине „реверанс“, и сматрали за сасвим природно да пролазе између императора и краљице, место за њиховим — леђима.

Г. Г. Спасић, Васиљевић, Дивић, Јовановић, Живановић и Душановић, као и г-ђе Бравина и Спирјакова, били су на месту.

O. C. T.

Са далеког Запада

Још нека реч о америчкој драми

У Америци све је младо, па и позоришта. Тек од 1908. год., америчко позориште добија свој замах. У ових последњих шестнаест година примило је америчко позориште једну масу страних утицаја, и сварило их. Одлучујући за америчко позориште били су Руси и Немци. Тачније речено и руски балет и Рајнхарт. Чудновато је, да развитак америчког позоришта иде више од спољашњег ка унутрашњем, него од унутрашњег ка спољашњем (како је то у Европи било у своје време). Америчко позориште започело је оним чиме је европско завршило: реформом инсценисања и режије. И сада све је готово, само још имати песника и писаца, који ће се уживити у нови стил. Лагано или сигурно улазе нови драматичари у план. Можда ће некоме изгледати невероватно да данас у Њујорку има више активних драматичара, т. ј. драматичара чија се дела приказују, него у ма којем граду Европе. То су све млађи људи, ни један од њих није превалио четрдесету.

•

У Европи је познат само један од њих О'Неј, који се у Америци назива често цеци. Он важи као рејзентативни амерички драматичар. Добар глас, као драматска рэмантлпарса, има Зое Акинс.

Имена омиљених и радо виђених драматичара, који се много играју, има читава легија. Ако је њима тешко доспети на европску позорницу, може се уистину рећи, да је то само због сувише локалне боје. Ови млади драматичари још не пишу космополитско, него искључиво америчанско позориште. Њихова дела и у целини и детаљу, интересантна су и разумљива само урођеницима и домородцима Америке. Тешко је пресађивати такву, корениту уметност. Лако ћемо то разумети: може ли се замислити и успешно приказати на ма ком страном језику и страној позорници, н. пр. Нушићев »Пут око света«, или Сремчева »Ивкова слава«, или Станковићева »Коштана«.

Европљани, који су на америчкој позорници извели највеће утицаје, нису драматичари већ редитељи. То су: Жемје, Рајнхарт, Јеснер, Станиславски и Тајроф. Ти су људи америчку позорницу много јаче оплодили него Грци, Ибзен или Стриндберг.

Најважнија и најугледнија америчка позорница је »Guild«, на којој се дају понајвише комади америчких писаца. Сам О'Неј је — међу 93 комада — заступљен био у прошлјој сезони, са 16 својих дела.

»The Neighbourhoodplayerhouse« је чисто женско позориште; и директори, и администратори, режисери све су саме жене.

Америци се може завидети на њеној позоришној публици. Европска публика је блазирана. Она позоришту свада ставља насупрот известан отпор који тек прво мора бити побеђен. Америчка публика међутим скроз је наивна. Кад Американац иде у позориште он хоће да се забавља, он хоће да све нађе добро и лепо, хоће да је очаран. Он са раширеним рукама иде у срет позорници. Он плаче и смеје се страсно. Његова детињска природа најбоље се испољава у позоришту. Европљани напротив долазе у позориште апатични и иш бар озбиљни и хладни. Они су често неприступачни за ефекте, непријемљиви, готово немили. Смех или плач само код оних је друштвених класа. Европска публика критикује, прчи уста, слеже раменима, грди, одмахује руком. Американац све то не чини, он оставља критику стручним лицима, а он се поштено труди да кроз забаву пређе у разумевање књижевне вредности, али увек у доброј намери, и верујући да је оно што му се пружа добро.

Нове књиге:

Изашле су из штампе и могу се у свима књижарама добити ове књиге:

Шекспир: Јулије Цезар и Сан Летње Ноћи
(преводи др. Светислава Стефановића.)

Изашао је из штампе и први број књижевног часописа
Сведочанства
која ће излазити 1, 11 и 21 у сваком месецу. Број: Дин. 4.—

„Don Pasquale“ na beogradskoj pozornici: „Дон Пасквале“ на београдској позорници: А. Туцаковић у улози Дон Пасквала.

Одговорни уредник Никола Трајковић. Власник „Илустрација“ Београд-Загреб. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Космајска улица, 22. „Макарије“ А. Д. Земун. — Odgovorni urednik Nikola Trajković. Vlasnik „Ilustracija“ Beograd-Zagreb. Godišnja preplata 180 dinara; polugodišnja 90 dinara; tromesečna 45 dinara. Preplata se šalje u Beograd, Kosmajска ulica 22. „Makarije“ A. D. Zemun.